

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR

DEN SVENSKA KVINNORÖRELSEN

UTGIVEN AV

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR:

MARGARETA
VON KONOW

I N N E H Å L L :

Kvinnas medborgarskap.

De gifta kvinnornas förvärvsarbete och arbetslöshetsproblemet. Av Karin Kock.

Elsa Brändström.

Kollektivhuset. Av Alva Myrdal.

Trettio år. En historik av Sigrid Ulrich.

En skrivelse till Kungl. Maj:t.

Unga profiler. I. Hans Botwid.
Av Margareta von Konow.

Pensionsfrågan.

Brott och brott. Av M. v. K-w.
F.-B.-F:s stipendier 1933.

F.-B.-F.-kretsarna.

ÅRGÅNG 20

Januari 1933

125/1933

Sänd i öppet kuvert frankerat med 5-öres frimärke.

Till Kooperativa förbundet, Studieavdelningen, Saltsjöbaden.

Sänd mig prospekt över Extra korrespondenskurser.

Namn .....

Adress .....

E 53

vi lära för livet

Ej för läsandets egen skull, utan för den nytta vi ha av kunskaperna i det levande livet, lära vi! Den moderna människan måste kunna mycket — det är den kunskapsrike som gör sig gällande. Släpp in läraren i hemmet — reglera själv studietakten — personlig handledning lämnas alla som studera per korrespondens från

kooperativa
studieavdelningen
Saltsjöbaden

18/1

HERTHA

ÅRGÅNG XX

JANUARI 1933

HÄFTE 1

Kvinnas medborgarskap.

Vår nu gällande lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap, vilken antogs av riksdagen år 1924 och trädde i kraft den 1 januari 1925, likställde icke kvinna och man.

Den gifta kvinnans rättsliga ställning i vårt land hade under åren närmast förut undergått väsentliga förändringar. Inom det offentlig-rätts-

liga området hade kvinnan, oberoende av civilstånd, vunnit likställighet med mannen beträffande politisk och kommunal valrätt och valbarhet, och i privaträttsligt hänseende hade utvecklingen gått i samma riktning, medförande bland annat den gifta kvinnans frigörelse i personligt och förmögenhetsrättsligt avseende genom 1920 års äktenskapslagstiftning,

Till läsekretsen!

Då valet föll på mig att som Herthas Redaktör upptaga Ellen Klemans mantel och fortsätta tidsskriftens förnäma traditioner, erfor jag ej blott en känsla av djup tacksamhet och glädje, jag blev också rovför en viss betänksamhet. Tacksamheten orsakades av det förtroende, som visats mig, glädjen var nära förknippad med utsikten att få verka på ett arbetsområde, som alltid varmt intresserat mig. Men skall jag nu

verkligen kunna motsvara de anspråk, man har rätt att ställa på mig? Denna fråga dikterades av min betänksamhet.

När jag emellertid till denna bekännelse fogar ett uppriktigt uttryck av redligt uppsåt och vilja att alltid söka göra mitt bästa på den nya posten, vågar jag samtidigt hysa en vördsam förhoppning om benäget överseende för vad som kan komma att brista.

MARGARETA VON KONOW.

»Många bäckar små göra en stor å.»

INSÄTT Edra besparingar i

Stockholms Stads Sparbank

STIFTAD
ÅR 1821.

KONTOR: Fredsgatan 9, Hornsgatan 60, Odengatan 65, Folkungagatan 68, Flemmingatan 34 och Sibyllegatan 8,
öppna 1/2 10-3 samt 1/2 6-7, lördagar kl. 2 e. m.

Lat hand gör fattig.

Idog hand gör rik

som avskaffat mannens målsman-
skap.

Man kunde därför ha väntat, att den gifta kvinnan även i nationalitetshänseende skulle tillerkännas självständighet, d. v. s. rätt att i samma utsträckning som mannen och den ogifta kvinnan själv bestämma i fråga om bibehållande eller förändrande av medborgarskap. Den gamla ordningen, enligt vilken gift kvinna alltid följde mannens nationalitet, hade dessutom visat sig medföra så stora praktiska olägenheter, att dessa väl motiverade ett fullständigt upphävande av alla särbestämmelser rörande den gifta kvinnans medborgarskap.

1924 års lag tillgodoser visserligen såtillvida kvinnornas intressen, att enligt dess bestämmelser en svensk kvinna aldrig genom äktenskap med utländsk man blir medborgarrättslös, varjämte hon beredes lättnader vid återförvärvande av sitt genom äktenskap förlorade medborgarskap. Men därmed är icke full självständighet uppnådd. En kvinnas nationalitet är alltjämt underkastad automatiska förändringar på grund av äktenskaps ingående eller förändring av mannens nationalitet.

Lagen innehåller beträffande gift kvinna följande särbestämmelser:

Svensk kvinna, som gifter sig med utländsk medborgare och genom giftermålet förvärfvar mannens medborgarskap (vilket beror på be-

stämmelserna i mannens hemlands lag), förlorar sitt svenska medborgarskap, om hon vid äktenskapets ingående redan har eller ock senare tager sitt hemvist i mannens hemland. Även om hon på grund av nu gällande lag i mannens hemland förvärfvar medborgarrätt därstädes, bibehåller hon alltså sitt svenska medborgarskap, om hon kvarstannar i Sverige eller bosätter sig i ett land, där mannen icke är medborgare.

Utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk man, förvärfvar genom äktenskapet svenskt medborgarskap, även om hon aldrig bosätter sig i Sverige och utan hänsyn till huruvida hon genom giftermålet förlorar sitt gamla medborgarskap eller icke, vilket senare är beroende av bestämmelserna i hennes hemlands lag. Om t. ex. en norsk kvinna ingår äktenskap med svensk man, förvärfvar hon under alla förhållanden svenskt medborgarskap. Men om makarna kvarstanna i Norge eller ta sitt hemvist i vilket annat land som helst än mannens hemland, Sverige, bibehåller hustrun även sitt norska medborgarskap och blir således medborgare i två länder.

Om en utländsk man under bestående äktenskap förvärfvar svenskt medborgarskap, fordrar lagen i vissa fall, att hustrun har eller sedermera tager sitt hemvist här i riket, för att hon skall bliva svensk medborgare. Har mannen vunnit svenskt

Sörmans Thé

uppskattas av alla finsmakare.

Endast en kvalitet.
Den bästa

1/4 kg. blyförpackningar
Kr. 4.—

SÖRMANS
REGERINGSGATAN 4

STOCKHOLM

medborgarskap genom s. k. naturalisation, d. v. s. efter ansökan hos konungen, medför detta i regel att även hustrun blir svensk medborgare, oberoende av om hon har hemvist här i landet eller ej. Hustrun skall dock, där ej särskilda skäl föranleda annat, beredas tillfälle att avgiva yttrande i ärendet.

Att kvinnorna sålunda icke blevo likställda med männen, motiverades vid utarbetandet av lagen bland annat därmed, att en svensk lagstiftning, som gäve gift kvinna full självständighet i nationalitetshänseende, skulle komma att strida mot flertalet andra länders lagar och därigenom kunna medföra, att en utländsk kvinna genom äktenskap med svensk man bleve medborgarrättslös.

Då det givetvis icke var lämpligt att omedelbart efter lagens ikraftträdande ifrågasätta en revision av densamma och överensstämmelse med andra länders lagar dessutom förklarats utgöra en huvudförutsättning för en svensk lagstiftning, byggd på principen om likställighet mellan män och kvinnor, inriktades kvinnoorganisationernas intresse närmast på strävandena att under samarbete mellan olika länders kvinnoföreningar försöka få till stånd en internationell överenskommelse, som tillgodosåg kvinnornas krav på full självständighet i nationalitetshänseende. Den konvention, som 1930 antogs av Haagkonferensen, fyller icke detta krav, men den innebär ett framsteg,

därigenom att den undanröjer uppkomsten av medborgarrättslöshet för gift kvinna och därmed det förnästa hindret för en fullständig revision av den svenska lagens särbestämmelser rörande gift kvinnas statsborgarskap. Då ett 30-tal länder förklarat sig villiga att ratificera Haagkonventionen, kommer den sannolikt att bli gällande.

Nationernas Förbunds generalförsamling har för någon tid sedan genom en resolution erinrat de stater, som ännu icke vidtagit erforderliga lagstiftningsåtgärder för ratifikation av Haagkonventionen, om möjligheten att i de nationella lagarna i större utsträckning tillfredsställa kvinnoorganisationernas önskemål. Den svenska regeringen hade redan dessförinnan i sitt svar på förfrågan från N. F:s generalsekreterare angående Sveriges ställning till frågan om kvinnans nationalitet och Haagkonventionen förklarat sig beredd att för möjliggörande av ratifikation av Haagkonventionen upptaga frågan om ändring av bestämmelsen, att en utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk man, ovillkorligen blir svensk medborgare.

Då således en revision av vår medborgarskapslag förestår, är tiden nu inne att söka få till stånd sådana ändringar därav, att kvinna tillerkännes fullt självständig medborgarrättslig ställning. Vi kunna därvid stödja oss på det i synnerhet under de senaste åren alltmer växande in-

DRICK RAMLÖSA

Sveriges förnämsta naturligt alkaliska vatten.

Hovleverantörer till H. Maj:t Konungen och H. K. H. Kronprinsen
 av Sverige samt Hs. Maj. Kongen af Danmark.

Karin Kock:

De gifta kvinnornas förvärvsarbete och arbetslöshetsproblemet.

Fil. dr Karin Kock.

På senare år har utvecklingen alltmer gått i den riktningen, att kvinnorna vid giftermål behålla sitt avlönade arbete utanför hemmet. Det är visserligen sant, att den övervägande delen av de gifta kvinnorna fortfarande helt ägna sig åt hemmets skötsel — år 1920 utgjorde de gifta kvinnliga yrkesutövarna c:a 4 procent av samtliga gifta kvinnor — men bland den yngre generationen

kvinnor och i städerna har den gifta kvinnans förvärvsarbete tagit allt större omfattning. Enligt en av docenten Edin utförd specialundersökning avseende samtliga under åren 1917—1919 i Stockholm ingångna äktenskap, i vilka mannen hade en inkomst på 6,000 kr. och därunder, hade 20 procent av hustrurna förvärvsarbete år 1920. Erfarenheten talar för att denna tendens blivit allt starkare sedan 1920 och att man här står inför ett problem, som ej kan avfärdas med vackra fraser om

tresset för en lagstiftning enligt denna princip, N. F:s generalförsamlings erinran om möjligheten att i de olika ländernas lagar tillgodose kvinnornas önskemål samt Haagkonventionens undanröjande av faran för medborgarrättslöshet, allt förutsättningar, som icke tidigare varit för handen.

Såsom skäl emot den gifta kvinnans oberoende av mannens medborgarskap, har ofta framförts, att "familjens enhet" därigenom skulle rubbas. Häremot kan med skäl invändas, att bevarandet av familjens enhet är beroende av helt andra omständigheter än statsborgarlagstiftningen. I varje fall överensstämmer det icke med tidens krav, att gemensam nationalitet för makar åstadkommes på bekostnad av hustruns fria bestäm-

manderätt över sig själv. Däremot är det av praktiska skäl lämpligt, att man eller hustru, som vill förvärva andre makens nationalitet, därvid beredes lättnader. Ett tillägg till vår medborgarskapslag i detta syfte skulle, med bevarande av vardera makens fria bestämmanderätt, fullt tillgodose intresset att makar i de fall, då detta är önskvärt, erhålla samma nationalitet.

På den nationella lagstiftningens väg ha vi nu möjlighet att bereda jordmänen för en internationell överenskommelse, som tillgodoser kvinnornas krav på full självständighet i nationalitetshänseende. Det skulle för visso lända vårt land till heder, om det därvid ginge i spetsen för de europeiska länderna.

BOKHANDELN

STUDIO

NORRLANDSG. 30, STHLM

Specialbokhandel för:

Religion, Mystik, Teosofi, Psykologi, Spiritualism, Frimureri, Modern Uppfostran, etc.

kvinnans naturliga uppgift och dylikt.

På sina håll har den uppfattningen börjat tränga fram, att de gifta kvinnornas ökade deltagande i det avlönade förvärvsarbetet är en fara ur arbetsmarknadssynpunkt, och man drar sig ej för att begära ett förbud för dessa kvinnor att åtaga sig ett avlönat arbete i syfte att bevara arbetstillfällena åt männen som familjeförsörjare. Då dylika tendenser lätt kunna medföra ytterligare svårigheter för de gifta kvinnorna på arbetsmarknaden, kan det vara skäl att något närmare granska dessa förhållanden.

Den första frågan gäller, huruvida vi i de gifta kvinnor, som ännu arbeta inom hemmen, ha en reserv av arbetskraft, som under vissa förhållanden skulle kunna få betydelse för arbetsmarknadens utveckling. Men av erfarenhet veta vi, hur svårt det är för en gift kvinna, som en längre eller kortare tid varit borta från förvärvsarbetet, att åter erhålla ett avlönat arbete. Det är egentligen endast tillfälligt arbete på det husliga området, t. ex. sömnad m. m., som står henne till buds, allt arbeten, som ej ha någon betydelse med hänsyn till männens arbetslöshetsproblem. Man kan därför räkna med att tillströmningen av kvinnor till arbetsmarknaden ej påverkas av den omständigheten, att det finnes ett stort antal kvinnor med oavlönat arbete inom hemmen.

Den andra frågan är den huruvida kvinnornas kvarstående i arbetet efter giftermålet haft någon betydelse för den nuvarande situationen på arbetsmarknaden. För varje människa, som något reflekterar över sammanhangen, är det emellertid tydligt, att denna omständighet ej kan ha framkallat arbetslösheten. Denna är ju en internationell företeelse och orsakerna ligga på ett helt annat plan än den relativt ringa ökningen i antalet kvinnliga yrkesutövare. År 1920 utgjorde antalet gifta kvinnor inom industri, handel och samfärdsel samt allmän tjänst, de grupper, där en konkurrens är aktuell, c:a 20,000, och även om denna siffra ökats under det sista decenniet, betyder det ej något för en arbetslöshet, som säkerligen uppgår till omkring 200,000 arbetslösa. Arbetslösheten botas ej heller genom att de gifta kvinnorna förbjudas att arbeta utom hemmen.

Man kan däremot tänka sig att på vissa områden kvinnornas kvarstående efter giftermålet skulle kunna spela en viss roll för männens eller den kvinnliga ungdomens arbetslöshet. Ur denna synpunkt kunna vi lämna jordbruket och det husliga arbetet utanför diskussionen och begränsa oss till industri, handel och allmän tjänst. Vad industrien beträffar, är det ett typiskt drag att det endast är på mycket begränsade områden som män och kvinnor arbeta sida vid sida med samma slags ar-

KURSER i tillskärning, sömnad och provning av dam- och barnkläder.

Se närmare i begärt prospekt som sändes franko.

A.-B. Stockholms Tillskärvariakademi

Drottninggatan 71 A, Stockholm. Tel. Norr 13310.
(Statlig understödd och inspekterad läroanstalt.)

Pappers-mönster, försedda med ovanstående varumärke, garanteras för god passform och exp. omgående
Begär prishista!

bete. Vi ha av olika orsaker fått typiskt kvinnliga och typiskt manliga industrier. Ett exempel på det förra slaget är textilindustrin, som sysselsätter 2/3 av samtliga industriarbetare och i vilken arbetarstammen till 3/4 består av kvinnor. I andra industrier finner man däremot ej en enda kvinnlig arbetare anställd. Det är även karaktäristiskt för industrien att antalet kvinnliga arbetare över huvud taget ej undergått någon stegring på de senaste decennierna i förhållande till det totala antalet industriarbetare.

Den slutsats, man kan dra härav, är den, att det endast är på mycket begränsade områden, som man kan tala om någon konkurrens mellan män och kvinnor och att ökningen i antalet industriarbetare ej kan ha haft någon som helst betydelse för arbetslöshetsproblemet. Och då de gifta kvinnorna utgöra en ytterst obetydlig del av hela arbetarstammen, skulle ingenting vara vunnit ens inom de olika industrigrenarna, om de gifta kvinnorna uteslötes från arbetet.

Inom kontorsarbetet och bland butikspersonalen ligga förhållandena något annorlunda till. Här torde man kunna finna de talrikaste exemplen på att kvinnor och män arbeta jämsides med varandra i samma slags arbete. Man torde också med fog kunna tala om att kvinnorna utträngt männen på detta arbetsområde, ty kvinnornas procentuella andel har

ökats starkt sedan tiden före kriget, vilket delvis sammanhänger med förändrade arbetsmetoder. Den närmsta orsaken är dock den lägre lönenivån, som ger arbetsgivarna möjlighet att erhålla ett lika gott arbete till lägre kostnad vid utbyte av manlig arbetskraft mot kvinnlig. Antalet gifta kvinnor, som arbeta inom dessa yrken, är dock mycket litet — enligt en år 1920 verkställd specialundersökning utgjorde de gifta kvinnornas antal 637 eller ej ens 2 procent av samtliga manliga anställda. Detsamma gäller för civilförvaltningen, där de gifta kvinnornas rätt till arbete även ifrågasatts. Tar man dessutom hänsyn till att många av dessa gifta kvinnor ha ett arbete, som ligger utanför konkurrensområdet, tror jag, att man reducerat frågan om de gifta kvinnornas kvarstannande och dess betydelse för männens arbetslöshetsproblem till dess rätta proportioner.

Återstår då frågan i vilken mån de gifta kvinnornas återförande till hemmen skulle påverka möjligheterna för den kvinnliga ungdomen att erhålla arbete av det slag, det här gäller. Naturligtvis skulle en avgång av ett par tusen personer betyda en tillfällig lättnad för de unga flickorna. Men om man skall kräva en dylik uppoffring från de gifta kvinnornas sida — det är alltid och speciellt i dessa tider en uppoffring att avstå från rätten till ett avlönat arbete — måste man också vara

Lundahls Möbelolja

är ett utmärkt renoveringsmedel för bonade, polerade och lackerade möbler, golv, korkmattor etc. Borttager vattenfläckar på bonade möbler, återställer dem i sitt nybonade skick. Efter användning av oljan är möbelen impregnerad.

LUNDAHLS TEKN. FARRIK

Mälärhöjden. Tel. Mälärhöjden 666.

Nederlag: Köpmangatan 24, Stockholm. Tel. 122 99.

Värmelednings A.-B.

CALOR

Arbetargatan 32, Stockholm. Tel. Växel N. 378 25.
Telegramadr.: Värmebolaget. Tillverkar apparater och levererar värmeledningar, alla brukliga system för ångköks- och maskintvättansläggningar, desinfektions- och steriliseringsanläggningar.

säker på att man vinner mer än man förlorar. I bästa fall skulle en dylik åtgärd endast ha den konsekvensen, att den avlönade husliga hjälp, som användes av dessa gifta kvinnor och som genom deras återgång till hemmet till största delen bleve arbetslös, åter kan absorberas i annat avlönat husligt arbete. Man får då blott en omflyttning av arbetskraften, och detta skulle medföra vinst, endast om de unga flickorna som grupp betraktat ha svårare att reda sig utan avlönat arbete än de gifta kvinnorna, en sak, som man emellertid ej har någon möjlighet att bedöma.

Det är emellertid ej säkert, att marknaden för husligt arbete i längden kan tjänstgöra som en dylik reservoar, och i sämsta fall får man, att arbetslöshet på ett håll avlöses av arbetslöshet på ett annat. I detta senare fall kan man dock med stor sannolikhet gå ut ifrån, att om de arbetslösa hembiträderna skola falla tillbaka på familjeinkomsten i sina hem, betyder det i de flesta fall en större ekonomisk uppoffring, än om de unga flickorna stannade kvar i sina. Man kan också säga att i den händelse läget förbättras om några år och marknaden åter kan absorbera en större mängd arbetskraft, blir det oändligt mycket svårare för de gifta kvinnor, som då varit borta från sitt yrkesarbete under några år, att återinträda i sitt gamla yrke eller skaffa sig ett annat, än för de unga flickorna att få en plats. Man har därför

Elsa Brändström.

När man läser Elsa Björkman-Goldschmidts skildring av Elsa Brändström, gör man osökt den reflexionen, att just så måste en bok om henne skrivas: varmt och förstående, här och där med en liten glimt av humor, enkelt och värdigt, så att den omskrivna vännens helgjutna personlighet får komma till sin rätt, får växa med uppgifterna. Med denna reflexion blandas också helt naturligt, en känsla av beundran inför en kvinnogärning av oantat stora mått. Elsa Brändström behöves sannerligen ej känna någon saknad efter de höga utmärkelsetecken, som i Sverige uteslutande äro männer förbehållna, och hon gör det nog inte heller, hon har genom sitt livsverk rest sig ett monumentum aere perennius. Det är detta livsverk, som delvis lever i hennes båda tyska stif-

rätt att ställa sig i hög grad skeptiskt gentemot den nytta, en dylik åtgärd skulle medföra ur ekonomisk och social synpunkt.

Granskar man problemet om de gifta kvinnornas förvärvsarbete från rent ekonomiska synpunkter, måste man sålunda komma till den slutsatsen, att ingenting skulle vara vunnet om man under pressen av de nu rådande stora ekonomiska svårigheterna skulle förledas att vidtaga en så drastisk åtgärd som att genom förbud i en eller annan form beröva de gifta kvinnorna deras rätt till avlönat arbete.

KONSTSTOPPNING

utföres av fackkunnig personal till synnerligen billiga priser så välgjort att Ni knappast med blotta ögat kan upptäcka lagningen. Ring så hämta vi.

Strumpor uppmaskas. 40 öre pr maska.

Konststoppningsateljén

Kungsgatan 77. Tel. Kh. 69 05.

■ Norrköpings Stuvlager

Klädeshandel. Barnhusg. 4, Stockholm.
Ingen butik. Inga omkostn. **DETTA ÖRSÄKEN TILL VÅRA BILLIGA PRISER**

telser, Marienborn, krigsfångarnas hem, och Neusorge, krigsfångebarrens hem. Och till dessa Elsa Brändströms skyddslingar går bokens behållning oavkortad, något som ytterligare ökar dess värde.

Elsa Björkman börjar från början, vid den gemensamma lyckliga barn-domstiden i Linköping och skildrar det Brändströmska hemmet. Såväl överste Brändström som hans hustru, en syster till Elsa Eschelsson, hade öppet sinne för sina barns individuella fostran. Och redan tidigt kunde man skönja de förutsättningar hos Elsa Brändström, som senare skulle göra henne särskilt skickad för hennes stora värv. Av den ljusa, gängliga skolflickan, hurtig och käck, blev en ung adept i Anna Sandströms seminarium, där hon kanske ej kände sig så hemma, och senare en representativ ministerdotter i kejsar-tidens glänsande St. Petersburg.

Hela tiden låg hennes sociala samvete blottat, det behövdes bara ett par stötar för att väcka det. Dessa, som Elsa Brändström själv kallar dem, "sociala stötar", kommo med kriget och fångtransporterna och voro väl preparerade av de skriande ryska missförhållandena. Svenske ministerns dotter hade funnit sin uppgift, hon utbildade sig till sjuksköterska, och snart var hon på väg till Sibirien, till de grå fångbarackernas land. Hennes far var därvid nog förstående att ej vilja sätta sig emot hennes brinnande nit. "Ingen bör hindra en människans från att fylla det hon känner som sin uppgift", sade han.

Vad Elsa Brändström under sina tre sibiriska resor och långa vistelse därute uträttat som människokärlekens utomordentliga sändebud, det är redan känt och omvitnat, men här kommer det ännu mera till synes,

skildrat av en som stått henne nära i tankar och arbete. Vad hon gjorde för att skaffa de tusentals lidande fångarna någorlunda drägliga villkor, hur hon i deras värld av hunger och köld, sjukdom och smuts, modlöshet och umbäranden blev en värmande och livgivande solstråle för dem och deras familjer, det kunna alla de tusenden intyga, som småningom återbördades till sina hem. "Schwester Elsa" delade allt med dem, hennes strapatser syntes ibland övermänskliga, men hon lyckades övervinna hart när oöverstigliga hinder genom fast förtröstan, vilja och mod. Hon blev för dessa krigets olekliga inte bara den utsända rödakorsdelegaten, som inspekterade och delade ut Liebesgaben, hon blev deras enda vän, en frivillig krigsfånge. Ett av de vackraste betyg, hon fått, är säkerligen detta vittnesbörd av en f. d. fånge: "Du warst unser bester Kamerad".

Det finns bland bokens bilder en av Elsa Brändström efter hemkomsten från Sibirien. Den är symbolisk, den visar ett tårt, allvarligt ansikte och ett par ögon, som skådat ner i det mänskliga eländets djupaste brunn. Det förefaller ej att vara samma strålände uppenbarelse, som sedan möter oss på en av de sista sidorna i boken med lilla ettåriga Brita på armen. Och ändå är det så.

Elsa Brändströms brusande crescendo, då hon likt en försynens utvalda kämpade en hård kamp mot nöden och oförrätten, som hotade medmänskors liv och själar, har nu mynnat ut i ett stillsammare ackord. Inte så att Elsa Brändström-Ulich vid sin tyske makes sida skulle ha slutat upp med sitt arbete i människokärlekens tjänst. Nej, detta arbete har endast förändrat karaktär och följt tidens

Begär alltid **VITRUM:S** tillverkningar:

FERROL VITRUM, det mest aptitgivande och stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält, fördrages det av den ömtåligaste mage.

Tages på grund av sin angenäma smak lätt av såväl barn som vuxna.

LAXERMÄRMELAD VITRUM, angenämt avföringsmedel av jämn verkan.

SODAPASTILLER VITRUM mot halsbränna och magsyra, välsmakande.

APOTEKSVARUCENTRALEN VITRUM, Apotekareaktiebolaget.

Alva Myrdal:

KOLLEKTIVHUSET.

En orientering.

Fil. hand.
Alva Myrdal.

Tidens tendens till rationalisering gör sig gällande även inom hemförhållandena. "Kvinnans frigörelse från köket" är ett kraftigt slagord, som börjar förverkligas efter allt djärvare linjer.

I dessa arbetslöshetens tider är det naturligtvis inte rådligt att forcera denna utveckling. Det skulle ju annars ligga frestande nära att i största allmänhet predika mot de tusen onyttiga småsysslorna i hemmen — som ofta bara äro förevändningar för arbete, sedan det allvarliga arbetet fråntagits kvinnorna — och agitera för en rationellare arbetsfördelning i stort sett: låt matlagningen, tvätten, städningen utföras av några få människor, som få en yrkesställning och hederlig betalning, i stället för att nu många plottra bort sin tid på

utveckling. Hennes skyddslingar på Marienborn och Neusorge äro alltjämt föremål för hennes varma hjärtas omsorger, och bara det att hon finns till, låter oss litet var i mörka tider tro och hoppas, att kärleken dock är förmer än hatet och att frid på jorden ej endast skymtar bland avlägsna stjärnor.

M. v. K—w.

Elsa Björkman-Goldschmidt: Elsa Brändström. Alb. Bonniers förlag.

Gudrun Andrén

Legit. Sjukgymnast.

Lästmakareg. 14—16, 2 tr. Tel. 164 69. Behandlar Reumatiska åkommor, Gikt, Ischias och Nervåkommor, Massage, Bad och Sjukgymnastik. Även hembehandlingar.

det. Men så illa är samhället organiserat, att den frigjorda arbetskraften icke på annat håll kan utnyttjas.

Alla förslag till att genom kooperativ drift göra hushållen billigare och effektivare måste därför inskränka sig till att ta sikte på de fall, där kvinnor redan ha ett annat arbetsfält än det egna hemmet. Det är de yrkesarbetande kvinnornas hemfråga, både de ensamstående och de giftas, som främst behöver lösas. För dessa kategorier torde väl planerna att bygga kollektivhus komma som en lösning.

Två saker måste då understrykas: kollektivhus är en storstadslösning på dessa problem. Det förutsätter, ännu åtminstone, den anonymitet i livsföringen, som bara ges i storstaden.

Kollektivhustanken är vidare en "kvinnosaks"tanke. Det är inte värt att sticka under stol därmed. De som anse att kvinnans plats överhuvudtaget är i hemmet, vare sig som hushållslav eller lyxhustru, kunna naturligtvis aldrig gilla planerna att hjälpa den utarbetande kvinnan till att ha både ett yrke och ett hem. Men i samma mån vi allmänt hålla före, att det är kvinnorna tillåtet att utvecklas till mer yrkes- och intresse-differentierade varelser, i samma mån blir kollektivhustanken sympatisk.

NORKVIST & C:o

Sibyllieg. 59, Stockholm. Tel. Ö. 9945

Välsorterat lager av: **Siden-, Sammets-, Ylle- & Bomullstygger samt Strumpor.**

Mer individualistiska äro vi icke än att vi alla med glädje skulle se en kollektivisering av vissa hemfunktioner, medan vissa andra lika säkert önskas skötta fullt individuellt, även om en kollektivisering vore ekonomiskt fördelaktig.

Städning och tvätt kan naturligtvis skötas av gemensamt anställd personal liksom numera uppvärmning och trappstädning. Tidskriftsprenumeration, gymnastik och solbadsanläggningar vinna likaså på att läggas kollektivt, och med dessa nya moderna bekvämligheter bör därför bostadshusen snarast kunna inrättas. Centralköket ställer man sig genast mer tvivlande till, beroende på att sven-sken fäster mycket stort avseende vid sin matordning. Jag tror dock att i och med att en rationellare diet tränger igenom, när t. ex. mer frukt och grönsaker komma att ingå i måltiderna, blir det lättare att tillfredsställa fleras smak samtidigt. I varje fall vill man gärna erhålla en "grundstomme" till en måltid från ett centralkök, skalad potatis, halvlagad mat etc. Men om centralköket vinnlade sig om att till billiga priser servera enkla men trevliga och framförallt hälsosamma rätter, med en del tillvalsmöjligheter, skulle det säkert av de yrkesarbetande kvinnorna och deras familjer komma att frekventeras mer än sporadiskt.

Jag tror alltså, att även centralkök i ett bostadshus redan har en viss publik i Sverige, särskilt som det vid

kollektivhusutredningarna i Stockholm har visat sig, att man kan göra mathållningen mycket billig och ändå så långt tillgodose de individuella kraven, att fast abonnemang ej behöves, att särskilda mathissar inrättades till de olika lägenheterna, att dessutom en restaurang funnes och till slut ändå en kokvrå i varje lägenhet. Bättre kan man knappast tillmötesgå olika önsknings; möjligheterna att avlasta hushållsarbetet från den redan på annat håll arbetande kvinnan funnes dock och skulle säkert komma att utnyttjas.

Den allra viktigaste funktion, ett hembitråde fyller i den yrkesarbetande kvinnans familj, är givetvis då hon har hand om barnen. Men är hon den lämpligaste tänkbara ersättning för modern? Ha icke tvärtom de flesta yrkesarbetande mödrar en gnagande oro för vad som vederfares deras barn? Kan en kollektiv organisation hjälpa även här?

Ja, aldeles säkert. Om åtta familjer ha en gemensam barnsköterska, är det betydligt lättare att både utvälja och avlöna en väl kvalificerad kraft. En särskild del av bostadshuset borde också avskiljas som kollektiv barnkammare, där barnen finge stora lekrum, lämplig barnmat, fullt upp av lämpliga sysselsättningar samt där en rundlig tid för utelekar kunde beredas dem — allt detta anordningar, där även en god hemupfostran i de allra flesta fall visar stora brister.

Har Ni det

besvärligt med Edra fötter och ben?
Har Ni svårt att få lämpliga skodon?

Vänd Eder då med förtroende till

NGRID HUDBERGS FOTVÅRD
Gävlegaian 4, vid Vanadisplan STOCKHOLM Beställ tid
pr Tel. 320606. Flerårig praktik från Lagensons
Skosalong. Obs! Besök även i hemmen.

Tandläkare med. kand.

M. Hellichius - Dufwa
Sturegatan 10. Kostnadsfri rådfrågning.

FÖRMÅNLIGASTE PRISER.

Mottagning enl. överensk. Tel. Ö. 3 25.

För barnen är en samvaro med kamrater en psykologisk nödvändighet. Den moderna miniatyrfamiljen är därför en abnorm miljö för ett barn. Man hör också allt oftare från barnpsykologiskt håll krav resas, att barnen fr. o. m. 3-årsåldern m å s t e få vara tillsammans med jämnåriga minst fyra timmar dagligen. Den anglosaxiska nursery-school-rörelsen har utgått från dessa krav, och den har verkligen visat, att man kan ordna något som vida överträffar kraven på blott en parkeringsplats för barnen. Det är därvid väsentligt, att gruppen kring en vårdarinna är liten, att den är konstant och att de personliga relationerna inom denna grupp likna dem man finner i en stor samskara. "Familjetonen" får ej försvinna ur miljön. Man skall försöka lära barnen att passa in sig i en social miljö, underordna sig de gemensamma intressena, lära dem att vänta på sin tur och att s a m a r b e t a. Det finns alltså alldeles bestämda positiva värden i en gemensam uppfostran redan för småbarnen, värden, som man ej får förneka genom att bara hänvisa till att den innerliga samvaron mellan moder och barn rymmer de allra största värdena. De två sakerna måste gå att förena, ingendera bör väljas genom uppoffring av den andra.

Den enda nackdelen med ett sammanbringande av småbarn ur flera familjer är infektionsrisken. Tillfredsställande hygieniska anordningar är därför ett huvudvillkor. Fram-

förallt måste kontrollen och isoleringsmöjligheterna göras långt effektivare än vad nu är vanligt i barnkrubbor och skolor.

En enda liten småsak om kostnaderna. Kollektiv hushållsdrift betyder alltid ett förbilligande i jämförelse med privathushåll på samma standard, just eftersom det är en effektivisering, rationalisering. Då man emellertid nu i Stockholm lagt upp ett kollektivt bostadsprojekt av viss typ, ligger därbakom även en social reformvilja, och man vägrar därför att godtaga den bostads- och levnadsstandard, på vilken stora samhällsgrupper leva. För att experimentet skall vara värt att göras, måste vi kräva rymlig och trevlig bostad, hälsosam föda och en barnuppfostran, som gör barnen sunda och lyckliga.

Detaljproblem resa sig i mängd, när det gäller att förverkliga kollektivhusidén. Men de äro möjliga att lösa. Det enda fundamentala villkoret för att den kollektiva bostadsformen skall lyckas är en smula fördomsfrihet och vilja till samarbete. Att fördomar finnas på en hel del håll är påtagligt: man misstror andan hos den tid man lever i, och då man inte kan stå emot i de viktiga hänseendena, försöker man hänga fast vid de oväsentliga. Viljan till samarbete felas nog också ofta i vårt starkt individualistiska samhälle. Men vi lita på att tillräckligt av tankeklarhet skall finnas för att idén ej skall strypas genom kompakt sentimentalitet.

Hôtel Savoy Bryggareg. 3, Sthlm,
Namnanrop, (5 min. fr. Centr.-st.) 56
res.-rum; tel. på alla. Hiss, Enkelr. 3:50—5
kr.; dubbelr. 6:50—9 kr. Endast kvinnl. betj.
Inga dricksp. till portière o. telefonist. Vid
5 dagars vistelse 10 % rabatt.

Rudolph Björklund & Co.
Tapeter Malm Morgsg. 8
Stockholm

Trettio år.

Den 19 november firade F.-B.-F:s sjuksköterskebyrå i Stockholm sitt 30-årsjubileum — närmare berört i decembrerumret — varvid sjukvårdskommitténs ordförande, fröken Sigrid Ulrich höll aftonens stora tal. Detta måste tyvärr av utrymmesskäl stå över till januari-numret och återges här nedan:

I stora drag tecknade talarinnan de förhållanden vilka för mer än trettio år sedan gav impulsen till organiserandet av en sjuksköterskebyrå. Med en blick tillbaka på Fredrika Bremers tidiga, personliga dragning till sjuksköterskekallet och hennes övertygelse om nödvändigheten av sjukvårdens reformering genom en helt annan sorts sköterskor än de, som då fanns, övergick fröken Ulrich till att berätta om huru fru Adlersparre vid stiftandet av Fredrika-Bremer-Förbundet byggde dess program på de idéer Fredrika Bremer besjälats av. Därvid hade helt naturligt sjukvårdsfrågor, främjande av sjukvården och höjandet av sjuksköterskekallet, kommit att intaga en framskjuten plats bland förbundets arbetsuppgifter.

Med vaken blick för dessa frågor hela innebörd sökte fru Adlersparre från början inrikta det grundläggande arbetet på utbildande av lämpliga lärarkrafter. När Föreningen för sjukvård i fält kom till stånd 1865, lyckades hon, som på grund av sitt intresse för dessa frågor kallats att delta i den nybildade föreningens

styrelsesammanträden, framkalla beslut av föreningen att anslå medel till utbildning av en föreståndarinna för sjuksköterskeelever vid St. Thomas Hospital i London — Florence Nightingales stiftelse. Emmy Rappe blev fru Adlersparres lyckliga val för detta uppdrag. På så vis fick Sverige sin första bildade och utbildade sjuksköterska.

En stor livaktighet hade så småningom börjat göra sig gällande på sjukvårdens område. Röda Korset startade kortfattade kurser för sjuksköterskor, avsedda att stå till förfogande i händelse av krig; dessa kurser utvidgades senare i samband med upprättandet av Röda Korsets sjukhem. Hemmet för sjuksköterskor och Sophiahemmet hade även tillkommit.

Fru Adlersparre hade allt mer och mer fått sina blickar fästade på förbättrandet av landsbygdens sjukvård. Sin vana trogen började hon att först i Tidskrift för Hemmet, sedermera i Dagny, påpeka de stora bristerna i dennas organisation. Hon insåg nödvändigheten av att förena intresserade och sakkunniga krafter för att kunna något uträtta till reformering av de bestående förhållandena. Så bildades 1892 F.-B.-F:s sjukvårdskommitté med uppgiften att med uppmärksamhet följa sjukvården, iakttaga dess behov samt söka tillgodose

F. V. O:s Slöjdavdelning

Sveavägen 40, Stockholm. — Tel. Norr 88 18.

SJUKSKÖTERSKEUTRUSTNINGAR,
GOSS- och BARNKLÄDER
MOTTAGER BESTÄLLNINGAR

"Hjälp genom självhjälp."

Handarbetets Vänner

Mattor - Möbeltyg - Gardiner - m. m.

Stureplan 2, STOCKHOLM.

Tel. 91 02, 269 74

allmänhetens krav på väl utbildade sjuksköterskor.

Kommitténs första ansträngningar gick ut på att söka få epidemisjuksköterskor anställda på landsbygden. Den utverkade tillstånd för av förbundet rekommenderade sjuksköterskor att vid Stockholms epidemisjukhus få inhämta speciell kunskap om vården av smittosamt sjuka samt desinficering. Många sjuksköterskor begagnade detta tillfälle till ytterligare utbildning, och när så myndigheterna så småningom behjärtade angelägenheten av anställandet av distriktssköterskor, kunde på grund härav lämpliga krafter anskaffas genom förbundet.

I kommittén efterträdde fru Ellen Ankarsvärd fru Adlersparre som ordförande och tog med varmt intresse upp det igångsatta arbetet; vid hennes död blev det fröken Märtha Lejonhufvud, som med aldrig svikande intresse tog vid.

Arbetsförmedlingen för sjuksköterskor hade hittills omhändertagits av F.-B.-F:s byrå tillika med den övriga förmedlingen av arbete och platser, som då uppehölls av förbundet. Men år 1889 vände sig några läkare till förbundet med begäran att en särskild avdelning för sjuksköterskor skulle ordnas, vilken skulle föra register över alla för varje dag lediga sjuksköterskor och ombestyra deras utsändande. En dylik särskild arbetsförmedling för sjuksköterskor kom då också till stånd, dock inom ramen av förbundsbyråns verksamhet. För-

medlingen var endast öppen på byråtiden kl. 11—4, och en av de redan tjänstgörande på byrån fick i uppdrag att leda denna speciella arbetsförmedling.

Den fick sitt elddop genom den svåra influensaepidemi som samtidigt utbröt. Det visade sig genast att förmedlingstiden måste utsträckas utöver byråtiden, även på eftermiddagarna och om söndagarna måste arbetet fortgå. Dock kom man snart nog till insikt om att för att nå verklig effektivitet måste sjukvårdsförmedlingen vara öppen hela dygnet och ställas under ledning av en fackutbildad föreståndarinna. Med stöd av förbundsstyrelsen vände sig kommittén till några framstående läkare och andra intresserade personer, vilka sedan tillsammans med kommittén ställde sig som garant för den planerade sjuksköterskebyrån. En utmärkt ledarinna fann man i Sophiasystemen fröken Sally Peterson och lokal i n:o 25 Tunnelgatan — och på hösten 1902 öppnades byrån där med ett 90-tal inskrivna sjuksköterskor.

Under syster Sally Petersons ledning ställdes kraven höga, och mycket av vad hon med sin organisatoriska förmåga från början grundlade är ännu i dag bestående, framhöll fröken Ulrich, om än det alltjämt byggts vidare på den ursprungliga grunden. I fröken Adelborg hade kommittén haft ett utmärkt stöd, i egenskap av kommitténs kassaförvaltare hade hon stått till buds med råd

TANDTEKNIKERKURS

Ged. utbildn. i guld- o. kautschukarb.
Mångårig erf. E. Landau, Valhallavägen
112 Stockholm. Tel. Norr 19521.

Begravnings-
SÅNG utföres av dam
SOLO. Vasa 39249.

och dåd, ställande sin rika erfarenhet till tjänst.

Förbundets sjuksköterskebyrå stod öppen för alla sjuksköterskor som prövats äga nödiga kvalifikationer. Den var även avsedd att utgöra ett klubbrum för sjuksköterskorna, och på bestämda aftnar samlades de till samkväm, då ofta föredrag i olika specialgrenar hölls av läkare. Detta var vid denna tid en viktig uppgift för byrån, vilken emellertid bortföll med bildandet av Svensk Sjuksköterskeförening 1910, som ger sjuksköterskorna tillfälle att samlas i större grupper.

Mycket av gagn för sjuksköterskekåren i sin helhet har åter tillkommit på förbundets sjuksköterskebyrå. Genom den dagliga och intima beröringen med sjuksköterskorna har stor erfarenhet vunnits och många impulser givits till förbättrande av deras ställning. När vid 1919 års riksdag i en kunglig proposition framlades ett så ödesdigert förslag som att ettårig kurs skulle vara tillfyllestgörande för erhållande av statligt godkännande, gjordes exempelvis ett ingripande till den gedignare utbildningens skydd. F.-B.-F. ställde sig i spetsen för en kraftig protest mot en sådan tillbakagång och inlämnade en skrivelse till statsutskottet med instämmande av övriga för frågan intresserade organisationer, varjämte genom hänvändelse till riksdagsmän frågans innebörd klargjordes. De av förbundet förfäktade principerna segrade, hotet mot en alltmer vidgad

Skrivelse till

Kungl. Maj:t angående gift kvinnas medborgarskap.

Som det framhölls redan i Herthas decembernummer, ingavs till regeringen den 9 dec. en skrivelse i frågan om gift kvinnas nationalitet. Skrivelsen, som överlämnades genom en deputation från tolv ledande kvinnoföreningar — likaledes nämnda i föregående nummer — med Fredrika-Bremer-Förbundet i spetsen, var av följande lydelse:

Till KONUNGEN.

Frågan om gift kvinnas medborgarrättsliga ställning har under de senare åren vunnit ökad aktualitet, sedan densamma upptagits till internationell behandling.

Såväl till konferensen i Haag 1930 som sedermera, då Haagkonventionen av den 12 april 1930 för lösande i viss omfattning av konflikter mellan olika medborgarskapslagar behandlats inom Nationernas Förbund, hava kvinnoföreningar till Eders Kungl. Maj:t framställt sina önskemål och i underdånighet anhållit, att Eders Kungl. Maj:t ville medverka till en internationell konvention, som tillerkände den gifta kvinnan full självständighet i medborgarrättsligt hänseende.

Även den internationella kvinnoopinionen har med styrka framfört sina krav och vunnit gehör för desamma. Dock har genom internationell överenskommelse hittills icke

och fördjupad utbildning avvärijdes. Det blev, som bekant, en tvåårig utbildning som blev statens minimifordran — dock är det ju knappast någon kurs, vid något lasarett, som numera inte är minst treårig.

Fruktcentralens butiker:

Drottningg. 41, Drottningg. 11, Regeringsg. 11, Biblioteksg. 11, Kungsg. 57, Vasag. 3, Vasag. 8, Vasag. 25-27, Vasag. 38, V. Slussg. 8, CENTRALBANGÅRDENS STORA VÅNTHALL, Stockholm.

Alltid förstklassig frukt.

kunnat uppnås direkta positiva resultat. Konferensen i Haag har icke ansett sig kunna framlägga annat än en konvention, genom vars allmänna antagande kvinna icke skulle kunna bliva medborgarskapslös till följd av giftermål eller till följd av mannens naturalisation i främmande stat.

Detta oaktat anse undertecknade föreningar sig icke böra protestera mot en ratifikation av Haagkonventionen från Sveriges sida, särskilt med tanke därpå att konventionens ikraftträdande och allmänna antagande skulle undanrödja uppkomsten av medborgarskapslöshet för gift kvinna, vilken omständighet vid utarbetande av vår nuvarande medborgarskapslag ansågs utgöra hinder för genomförande av full likställighet mellan män och kvinnor.

Principiellt hava vid konferensen i Haag kvinnornas önskemål vunnit ett visst erkännande genom antagande av § 10 i konventionen samt en rekommendation till de olika länderna att undersöka huruvida det icke vore möjligt:

- 1: o) att i sina nationella lagar fastslå principen om likställighet mellan könen i nationalitetshänseende, varvid särskilt barnens intressen böra uppmärksammas, och
- 2: o) att hädanefter kvinnans medborgarskap i princip icke skall utan hennes medgivande röna inverkan varken enbart av den omständigheten, att hon ingår äktenskap eller genom förändring av hennes mans medborgarskap.

Detta erkännande har tagit positiv form genom den resolution, som i höst antagits av N. F:s generalförsamling. I denna resolution erinras de stater, som ännu icke vidtagit erforderliga lagstiftningsåtgärder för ratifikation av konventionen, om möjligheten av att i nationell lagstiftning i större utsträckning tillfredsställa kvinnoorganisationernas önskemål. Även uppmanas N. F:s generalsekreterare att tid efter annan hos regeringarna anhålla om under-

rättelse i vilken utsträckning de skilda staterna funnit möjlighet efterkomma ovan anförda rekommendation av Haagkonferensen, och N. F:s råd har anmodats att taga hänsyn till dessa underrättelser och att följa allmänna opinionens utveckling med avseende på denna viktiga fråga för att bestämma den tidpunkt, då denna utveckling nått ett stadium, som tillåter vidtagande av ytterligare samfälliga åtgärder av internationell art.

I svenska regeringens svar av den 19 juli 1932 till N. F. på förfrågan från N. F:s generalsekreterare angående Sveriges ställning till frågan om kvinnas nationalitet och Haagkonventionen har meddelats regeringens avsikt att vidtaga sådan ändring i vår medborgarskapslag, som är erforderlig för ratificering av Haagkonventionen. I nämnda svar har även givits uttryck åt regeringens åsikt, att numera skäl förefinnes att till ny prövning upptaga frågan om ett tillägg till lagen i syfte, att en utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man icke skulle förvärva svenskt medborgarskap, förrän hon toge sitt hemvist i Sverige.

Ett tillägg till vår svenska lag av denna innebörd skulle givetvis vara ett steg i rätt riktning. Undertecknade kvinnoföreningar anse emellertid, att en lagändring, som endast avsåge de av regeringen i nämnda svar ifrågasatta tilläggen, icke är tillfyllestgörande.

Vi tillåta oss därvid åberopa att i lagrådets yttrande över Kungl. proposition nr 29 år 1923 med förslag till lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt lagrådets flesta ledamöter uttalade sig för kvinnas fulla självständighet i medborgarrättsligt hänseende.

I yttrande till statsrådsprotokollet vid föredragning av 1924 års förslag till Kungl. proposition angående lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap motiverar chefen för justitiedepartementet varför han finner det vara lämpligast att tills-

DÖVAS VÄLS

Syateljé och lappcentral mottager beställningar av **all slags sömnad**. Även lägningar. Ostermalmsg. 33, n. b. Tel. 161 93. Öppet vardagar 9-7 lördagar 9-2.

GER ARBETE ÅT DÖVA KVINNOR.
Moderata priser. Vålgjort arbete.

GYNNA DE VANFÖRAS FÖRSÄLJNINGSCENTRAL, Beridarebang. 23 B, Sthlm. Tel. 35 16. **Försäljning av vanföras arbeten:** Vävnader, stickade varor av alla slag, klänningar, barnkläder, handarbeten, rockar o. förkläden, lampor, lampskärmar, leksaker m. m. Beställnin. emotages. **Hjälp de vanföra till självhjälp!**

Margareta von Konow:

Unga profiler.

I. Hans Botwid.

En ny generation diktare har vuxit upp, skrivit orimmade strofer om den moderna sakligheten, klätt das Ding an sich i nutidsdiktens grå konfektionsdress och höjt parollen, mången gång en ganska högröstad sådan: ju mera "originell", ju mera personligt. Elittruppen av beundrare har satt sig vid de unga mästarnas fötter, girigt uppsugande de moderna tankarnas lika moderna gestaltning, medan en och annan tvivlare tillåtit sig sätta den lilla kritiska kommentaren "Kanske en diktare" med ty åtföljande frågetecken efter ett och annat av den yngsta skolans namn.

När det gäller Hans Botwid, är tvivlaren nog böjd för att avlägsna såväl ordet kanske som det för-

Hans Botwid.

vidare bibehålla regeln, att en utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk man, alltid genom giftermål förvärvar svenskt medborgarskap. Han anför därest — på grund av förändrad lagstiftning i utlandet eller eljest — det skulle framstå såsom lämpligare stadga, att utländsk kvinnas giftermål med svensk man aldrig för henne skulle medföra svenskt medborgarskap samt i sammanhang därmed måhända — på sätt lagrådets majoritet ifrågasatt — tillerkänna den gifta kvinnan även i vissa andra avseenden en mera självständig ställning i medborgarrättsligt hänseende, så har lagrådets yttrande visat att härför erforderliga ändringar i lagtexten utan svårighet låta inpassa sig i det nu föreliggande lagförslaget.

Det synes oss som om inga bärande skäl nu kunna anföras för att vid förestående

omarbetning av vår medborgarskapslag icke tillmötesgå kvinnornas krav. Tiden är nu inne för att för Sveriges del fullt gå in för likställighet mellan män och kvinnor i medborgarrättsligt hänseende.

Under åberopande av vad ovan anförts få undertecknade kvinnoföreningar i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville vid förestående revision av lag den 23 maj 1924 om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap föreslå sådana ändringar i eller tillägg till lagen

att kvinna erhåller fullt självständig medborgarrättslig ställning samt

att därest svensk medborgare är gift med person av utländsk nationalitet lättnader beredas make att förvärva den andre makens nationalitet.

Tandläkare C. Silfverswärd

Med. Kand., Stockholm.

Valhallavägen 73, 1 tr. (inv. Östra station).

Mottagning efter överenskommelse pr

Tel. Vasa 395 02.

DRICK

RONNEBY BRUNNS

BORDSVATTEN

argliga frågetecknet. Där står bara orden en diktare kvar, alldeles befogat. Hans profil avtecknar sig ej skarp och kantig men väl pregnant och lätt igenkänlig bland våra dagars söner av den livgivande skaldeguden Apollo.

Botwid har ej valt allfarvägen, han kan väl ej heller sägas tillhöra någon bestämd skola eller något särskilt koteri. Han hör i stället till de unga, som äro nog lyckliga att ha funnit sin egen kosa, sin egen karaktäristiska stil och sitt eget personliga uttrycksmedel. Hans röst är lugn och lågmäld men förmår ändå att göra sig hörd genom det intellektuella marknadssorlet. Han är reserverad och en smula svårtillgänglig, men ger man sig verkligen tid att söka upptäcka djupet av hans skaldeintention, behöver man sällan gå från sitt värv med svikna förhoppningar. Guldkornen lysa ej med den moderna ljusreklamens styrka, men de finnas där under den kanske ibland något sträva ytan och i epigramstilens avhuggna vändningar, kanske i form av ett äkta och gripande tonfall i en varmt vibrerande känslökala, eller en skarpblick, som förmår pejla ett psykologiskt djup eller som en glimt av välgörande och välvillig satir, som ej sällan mildrar en poängs svidande slag.

Hans Botwid är endast trettio två år gammal, stockholmare till börd, och bytte för några år sedan ut kon-

torsstolen på Asea, där han stannade till 1923, mot den vingprydda Pegasus. Ja, det gick förstås så småningom, men redan från början höll han i tyglarna med säker hand: den ystra fålen skulle ej få klampa fram på asfalten, ej titta in på bakgårdarna eller genom betongskelettens gapande hål, ej heller skena iväg genom en alltför blå rymd utan fotfäste. En diktare kan mycket väl välja en medelväg utan att fördenskull behöva betraktas som en dålig ryttare. Botwid valde den vägen. Kanske hade hans medarbetarskap i dagspressen före och efter debuten kommit honom att än mera se verkligheten i vitögat och skärpa blicken för personer och miljöer. Ej så att Botwids lyriska debut, som skedde med "Rädslans dikter" (1929) — i desperation sände han en förläggare ett manuskript, som från början knappast varit avsett att publiceras; det blev "Rädslans dikter" — skulle sakna den blåa rymd och den högre lyftning, som man brukar göra anspråk på hos en skald, den finns där, den också, men den har ej blivit självändamål. Visst lägger man också märke till ett och annat osäkert trevande och hör, att en och annan strof kanske kommit att stå det alldagliga litet för nära, men även i den skymtar man en bestämd lyrisk kontur och kan ej misstaga sig på att denna emanerar från ett äkta temperament.

Han är en känslig idealist, som ta-

En klok husmoder använder

metallputsmedlet NICKOL

vilket icke innehåller frätande ämnen men ändå gör allting blixt blankt. Erhålles hos alla färghandlare.

Engros: **HERMANN DERLIEN A.-B.**
STOCKHOLM Kungsgatan 3

Katarina Tandklinik

Folkungagatan 78, 2 tr., Stockholm. Leg. tandläkare. Billig tandvård. Specialité: Löständer, stifttänder, guldbryggor o. plombering. Resande behandlas på kortaste tid. 10 % rabatt mot uppvisn. av denna annons. Mottagn. 10—12, 5—7. Tel. Söder 343 56.

ger bestämt avstånd från tidens stora skara av skrattare så sägande:

Nutiden
är icke särskilt lycklig,
men skrattet ljuder som aldrig förr.

— — — — —
— — — — —
Det är så mycket som saknas
— så mycket stort —
men stora skrattare
finns det rikligt av.

Samma tonfall av sårad idealism går förresten igen i dikten "En mor ber" i samlingen "En verklighets dikter":

— — — — —
Och reser tiden en tragisk kamp
mot Renhet, Klarhet och Själ,
låt honom våga vid främsta ramp
en dust för de makternas väl.

En innerlig och omedelbar känsla präglar "Men din död..." i den första diktsamlingen:

Men din död,
moder,
fyller mig med djup fruktan.
Skall jag icke hinna
skänka dig en enda
stor glädje?

Klart och ädelt uppsåt ger även dikten "Kom icke dessa vid" i den senare samlingen uttryck för, där det bland annat heter:

— — — — Dem
skulle du krossa
om icke
skulle de stelna
Och hjärtan, som blommat
av vårblå känslor
skulle med isglans lysa.
Kom icke dessa vid!
Jordisk sorg

må gå till dem
som sig härdat
med jordisk glädje.

Hans Botwid har många strängar på sin lyra, från en av dem ljuder också den fina satiren, som när han t. ex. skämtsamt säger om "De unga skalderna":

— — — — —
— — — — —
Men poeternas oformliga
ordanhopningar om livet
och döden och själen
med flera uttröskade ämnen
bli ju blott alltmer
och mer irriterande.
Finge en verklig funktionalist
blicka in i en skaldesjäl,
så utdömde han förvisso
hela inredningen.

*

Prosaisten Botwid har infriat de löften, lyrikern Botwid givit. Han har hunnit med två prosaverk, novellsamlingen "Det ingen visste" (1931) och nu senast romanen "Värna" (1932). Den senare torde utan tvekan kunna betecknas som höjdpunkten av hela hans hittillsvarande produktion. Redan i novellsamlingen visade han prov på ett mindre vanligt sinne för det psykologiska och för individuella människostudier, som han återgav med en lugn och sober stil. Dessa intryck har han förstått att ytterligare fördjupa och befästa med sin nya roman.

Värna är skildringen av ett kvinnoöde, som griper och intresserar. Vi få bevittna Värnas liv och lidande i en smutsig och tarvlig miljö, som ständigt sårar hennes spröda och re-

Den omtänksamma husmodern vänder sig alltid till Lunda Tvättinrättning

Garanteras ett förstklassigt arbete. — Kläderna försäkrade under tvättningen.
Telefon: Drottningholm 20 och 190.

Pensionsfrågan.

Bort med särbestämmelserna!

De kvinnliga kårsammanslutningarnas centralråd har i en hänvändelse till regeringen uttalat sig emot åtskilliga punkter i 1930 års pensionskommittés förslag, för vilket ingående redogjorts i Herthas oktobernummer. Centralrådet beklagar, att de sakkunniga icke funnit tiden mogen att utan reservation acceptera principen om lika pensionsålder för män och kvinnor i samma befattningar. En konsekvent tillämpning av behörighetslagen borde, påpekas i det sammanhanget, innebära en garanti för kvinnorna, att de vid innehavet av statstjänst ej ställdes under några som

na sensitivanatur och omger den med ett ispansar; vi få också erfara, hur hon långsamt och motvilligt ger efter för kärleken och genom den upptäcker, att livet ej endast är fult och uppfyllt av skrämmande skräckbilder.

Romanen skänker oss i all sin själfullt utformade realism åtskilliga karaktärsstudier och miljöskildringar, som äro tagna på kornet, den behandlar ömtåliga ämnen på ett fint och taktfullt sätt, som ej har något med pryderi att göra, och man förvånar sig verkligen över att en manlig författare kunnat så mästerligt återge en ung kvinnas mentalitet och inställning till livet och människorna, som Hans Botwid här har gjort.

Nu vänta vi på nästa verk av hans penna.

helst särbestämmelser vare sig i pensions-, löne- eller andra avseenden.

Vidare framhåller man, att det för staten bör te sig lika önskligt att bibehålla den kvinnliga befattningshavaren, så länge hon befinnes på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden, som det måste vara det beträffande den manlige tjänsteinnehavaren. Såges saken blott från detta statsintresse, hade kvinnorna säkerligen intet att frukta, men det finns andra intressen, något som de sakkunniga också haft ögonen öppna för.

Centralrådet uttalar dessutom sin förvåning över det uppslag till lösning av problemet om "befrämjande av kvinnliga tjänstemäns avgång ur statstjänst", som från de sakkunnigas sida framkommit. Det är först och främst egendomligt, att man funnit mödan lönt att framställa positiva om ock ej mera detaljerade förslag i denna fråga utan att först i någon mån göra klart för sig, huruvida ett befrämjande av de gifta kvinnliga tjänstemännens avgång är önskvärd eller ej. Icke heller har man frågat sig, i vems intresse detta problem skulle lösas. Man har blott betraktat det som ett axiom, att gifta kvinnliga tjänstemäns avgång från statstjänst borde befrämjas.

Önskvärddheten av ett dylikt befrämjande, framhåller centralrådet vidare, är emellertid ingalunda odiskutabelt vare sig ur statens, ur individens eller ur social synpunkt. Varje åtgärd, som avsåge att verka befrämjande på kvinnliga tjänstemäns avgång ur tjänsten, får därför anses obehörigt, då ett dylikt försök kan förmå en mindre nyktert beräknande kvinna att taga ett steg, som hon sedan bittert kan komma att ångra.

Centralrådet hävdar slutligen sin redan förut intagna ståndpunkt beträffande familjepensioneringen, nämligen att samma regler här böra gälla för såväl manliga som för kvinnliga befattningshavare och hemställer till sist, att vid en kommande utredning angående grunderna för denna pensionsordnande kvinnliga sakkunniga måtte få medverka.

FINARE TAPETSERAREARBETEN

Ett omsorgsfullt och gediget arbete utföres till humana priser. Antika möbler renoveras pietetsfullt.

H. JOHANSSON

G:LA BROGATAN 23, STOCKHOLM. TEL. 173 79.

Brott och brott.

Då och då läser man en liten notis av ungefär följande lydelse: "För misshandel av sin hustru, förövad på sabbatstid, dömdes på ... dagen av ..... rådhusrätt N. N. till en månads fängelse". Den där lilla notisen står på en undangömd plats, satt med finaste petit (själva misshandeln kan däremot ha varit så pass sensationell, att den förtjänat en förstasidsplacering!) och det är kanske inte precis meningen, att man skall fästa sig så mycket vid den. En obetydlig och alldaglig historia, men rätt originellt det där om sabbatstid...

Det finns i alla fall en och annan, som kanske tager sig en liten funderrare och kommer till det resultatet i tankegången, att en hustru är försatt i en betydligt sämre situation än andra personer, när det gäller att få upprättelse för t. ex. misshandel. Nu behöver man sannerligen ej vara utrustad med annat än vanlig sund rättskänsla för att inse, att hustrumisshandel är något i och för sig så rätt och brutalt, att en kraftigare reaktion från det allmännas sida enbart av den anledningen borde vara självklart, ej endast då misshandeln är av svårare art utan även i andra fall, sålunda t. o. m. då den ej ens haft någon kroppsskada till följd. Om en person misshandlar någon, så att mindre lyte eller kroppsfel eller lindrigare sjukdom uppstått eller så att rent av ingen skada följt — för att tala med lagens nyktra språk — så har allmänne åklagaren, som ju representerar den samhälleliga rättskänslan, ej skyldighet ingripa, "där ej målsägaren brottet till sådant åtal angiver".

Nå, därom är ju ej något att säga, då de agerande, d. v. s. den som misshandlar och hans offer, ej stå i när-

mare släktskapsförhållande till varandra eller äro gifta, men då misshandeln förövats mot maka — mera sällan make! — tycker man som sagt, att saken är av så pass allvarlig art, att allmänne åklagaren borde ha skyldighet att av sig själv ingripa. Med andra ord: misshandelsbrottet borde i dylika fall höra under allmänt åtal. När en hustru varit utsatt för misshandel av mannen, vågar hon helt enkelt inte göra den angivelse, som är förutsättningen för att åklagaren skall ingripa. Hon är helt naturligt rädd för de repressalier, som hon med all säkerhet har att vänta efter ett sådant steg. Och häri ligger kanske den främsta anledningen till att så få fall av denna ruskiga brottstyp komma i dagen — den är tyvärr långt vanligare än man i allmänhet kan föreställa sig.

Man kan nog utan överdrift påstå, att hustrun är ganska handikappad, då det gäller förgripelser mot hennes person: förutom det att hon är den fysiskt svagare, sker ju dessa misshandelsbrott nästan uteslutande inom hemmets fyra väggar, där hon har mycket svårt att påkalla yttervärldens uppmärksamhet. Vore det nu i stället så, att åklagaren hade att av sig själv ingripa i dessa fall utan uttrycklig angivelse från hustruns sida, så vore en enkel anmälan av t. ex. grannarna tillfyllest, och en sådan lagbestämmelse skulle säkerligen hänga som ett Damoklessvärd över varje hustruplågares huvud!

Jag har nu endast tänkt på sådan misshandel, som ej sker under sabbat, som det heter i lagen. Sker misshandeln däremot under sabbat, skall nämligen åklagaren ingripa även utan angivelse av den misshandlade. Då samhället alltså reagerar mot att en hustru misshandlas på en söndag, har

LIPTONS THE
är bäst

man sannerligen svårt att förstå, varför det ej också reagerar mot att hon blir misshandlad på en måndag... Förbrytelsen borde ju dock vara huvudsaken! Man kan ej undgå att i samband härmed göra en sorglustig reflexion, om man råkar tänka på ett prejudikat — det är ej äldre än från 1921 — som säger, att ett brott, begånget å natten mellan två helgdagar, ej anses förövat å sabbatstid...

Med finare lösöre brukar man handskas milt och försiktigt. Huruvida hustrun alltjämt räknas dit, är kanske inte så lätt att avgöra. Utvecklingen beskriver ibland sådana underliga och tidsödande krokvägar. A. D. 1689 hade den sämre hälften i alla fall det lilla nöjet att inrangeras bland mer eller mindre livlösa ting, åtminstone att döma efter biskop Erich Gabrielsson Emporagii kommentar till tionde budet, så lydande: "Hwad är då thet som Lagen förbiuder skola begiäras? Ens nästas Hustru, Oxa etc., thet är hans Lösören eller rörlige Egendom (ehwad nampn han hafwer) aff hwilken Hustrun är thet förnämsta Stycket."

M. v. K—w.

Nya förbundsmedlemmar

Gävle: fröken Stina Hultmark.

Halmstad: friherrinnan Viola Barnekow, fru Eva Holm, fru Anna Rex, fru Jenny Segerlind.

Karlstad: fru Hilma Berg, fru Anna Brag, fru Märta Heimer-Svensson, fröken Gunhild Jonsson, fru Ruth Levien, fru Maja Lindahl, fru Signe Nilsson.

Linköping: friherrinnan Edit Sparre.

Nyköping: fru Agnes Granquist, fru E. Hektor, fru Ingeborg Johansson, fröken Sigrid Karlsson, fru Astrid Stolt, fru E. Synnergren.

Stockholm: fru Sonja Cramér, fru Anna Engström.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier 1933.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution har för år 1933 anslagit följande stipendier till ansökan lediga för kvinnliga sökande.

Martina Bergman-Österbergs stipendiefond: 500:— kr. för studier för fil. mag. eller fil. kand. examen vid Stockholms högskola.

Johanna Kempes fond: 500:— kr. till med. kand. för medicinska studier.

Fröken Hilda Nilssons fond: 1,250:— kr. till med. kand. för medicinska studier.

Fru Sophie Silows fond: 200 kr. för kurs vid Samariterhemmet i Uppsala.

Johanna Hedéns fond: 400:— kr. för fortsättningsstudier för barnmorska.

Cecile Gohls fond: 400:— kr. till ett eller flera stipendier för studier vid Apelrydskolan.

Av fria stipendiemedel: 300:— kr. för kurs vid Röda Korsets sjuksköterskeskola.

LÄNSSTIPENDIERNA:

Stockholms stads fond: 450:— kr. för kurs vid Kungl. Högre lärarinneseminarium.

Norrbottens läns fond: 400:— kr. för barnmorskeutbildning.

Västerbottens läns fond: 275 kr. för kurs vid Umeå lasarets sjuksköterskeskola, 275:— kr. för kurs vid Umeå Folkskollärarynneseminarium. De Lavals stipendium 400:— kr. för kurs vid Röda Korsets sjuksköterskeskola.

Västernorrlands läns fond:

Växjö: fru Olga Charpentier, överstinnan Victoria Erlandsson, fröken Magda Wickström.

H. M. Konungens
Hovleverantör.

PORLA BORDSVATTEN

drickes numera av alla finsmakare

PORLA BRUNNS AKTIEBOLAG PORLA

H. K. H. Kronprin-
sens Hovleverantör.

230: — kr. för kurs vid småskoleseminarium, 230: — kr. för kurs vid högre lärarinneseminarium.

Gävleborgs läns fond: 225: — kr. för kurs vid folkskoleseminarium

Jämtlands läns fond: 225: — kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Kopparbergs läns fond: 280: — kr. för kurs vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola.

Värmlands läns fond: 260: — kr. för kurs vid Kungl. högre lärarinneseminarium.

Uppsala läns fond: 140: — kr. för kurs vid Centrallasarettets i Västerås sjuksköterskeskola.

Örebro läns fond: 275: — kr. för kurs vid Ateneums skolköksseminarium.

Västmanlands läns fond: 520 kr. för kurs vid Socialpolitiska Institutet.

Södermanlands läns fond: 320 kr. för kurs vid Rimforsa lantushållningsseminarium; 400: — kr. för kurs vid folkskoleseminarium; 320: — kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och barnvårdsförbundet.

Östergötlands läns fond: 625 kr. för studier för med. lic. examen.

Skaraborgs läns fond: 600: — kr. för akademiska studier vid universitet eller högskola; 250: — kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola; 300: — kr. för kurs vid småskoleseminarium.

Älvsborgs läns fond: 300: — kr. för universitetsstudier inom filosofiska fakulteten.

Göteborgs- och Bohus läns fond: 400: — kr. för kurs vid Maria Nordenfelts högre handarbetsseminarium; 400 kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Gotlands läns fond: 300: — kr. för barnmorskeutbildning.

Kalmar läns fond: 290: — kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnvårdsförbundet.

Kronobergs läns fond: (Länsfonden): 300: — kr. för kurs vid Handarbetsseminarium; (Elfwingska fonden): 230: — kr. för kurs vid folkskoleseminarium; (Nanny von Baumgartens fond): 220 kr. för studier vid Göteborgs högskola; 220 kr. för kurs vid Fröbelinstitutet i Norrköping; 220: — kr. för kurs vid Sydsvenska gymnastikinstitutet i Lund.

Jönköpings läns fond: 250: — kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Kristianstads läns fond: 375 kr. för studier vid Socialpolitiska Institutet.

Blekinge läns fond: 328: — kr. för utbildning till gymnastikdirektör.

Hallands läns fond: 250: — kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Malmöhus läns fond: 500: — kr. för kurs vid Kungl. Högre lärarinneseminarium; 500: — kr. för kurs vid Tekn. skolans i Stockholm avdelning för kvinnliga lärjungar; 300: — kr. för kurs vid Folkskoleseminariet i Landskrona; 250: — kr. för kurs vid Småskoleseminariet i Lund.

Villkor för sökande är att vara samt under minst två år hava varit mantalsskriven inom det län, vars stipendium sökes.

Ansökningar ställas till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd, 48 Klarabergsgatan, Stockholm, före den 15 februari, åtföljda av bevittnade avskrifter av betyg styrkande kompetens, av läkar- och mantalsintyg samt övriga handlingar sökande vill åberopa.

Närmare upplysningar genom sekreteraren, adress som ovan, mottagning måndagar och torsdagar kl. 2—4.

F.-B.-F.-kretsarna.

Falköpingskretsen avslutade den 14 dec. årets verksamhet med traditionell Luciafest för gamla. Sedan de till ett 60-tal uppgående gästerna bänkats kring de festligt prydda och ljussmyckade borden

Skogens Ättika

välsmakande bords- och inläggningsättika

Tillverkare:

Skogens

Kol Aktiebolag

Bollnäs

hälsades de välkomna av kretsens ordförande, fru Tullie Koch. Efter ett par sång- och musiknummer serverades kaffet och en liten stund senare intågade tre små näpna Lucior, som sjöngo ett par julsånger. Så sjöngs en adventpsalm, och kontraktsprosten F. Wetterholm talade i ett anförande om advents budskap. Aftonens program bjöd vidare på sånglig och musikalisk underhållning under medverkan av fröken Margit af Ekenstam, fru Svea Petersson, fröken Ruth Gustafsson och kand. A. Vrang. En versifierad hälsning från en 87-åring, som på grund av sjukdom ej kunde närvara vid festen, upplästes även. Till sist följde ett icke minst uppskattat inslag, nämligen julklappsutdelning till samtliga gäster.

Halmstadskretsen firade sin sedvanliga Luciafest den 13 december under synnerligen stor tillslutning, så att Sveasalen var fylld till sista plats. Utom det vackra Luciaåget med fru Margareta Nyström och fröken Marianne Alstermark som Lucior, bjöd programmet på sång av fröken Karin Johansson. Fru Anna Berggren talade varmt och innerligt för minnet av under året bortgångna medlemmar, fru Bie Smitt, fröken Sofia Thorson och fru Thea Collet. Salen var vackert dekorerad och stämningen utmärkt.

Hälsingborgskretsen firade Lucia dagen den 13 december på traditionellt sätt. Kaffeborden voro dukade i den festligt prydda, av julljus upplysta stora salen. Lucia bruden, fröken Sigrid Lewenhaupt, skred in under sång av sina stjärngossar. Fröken Elsa Strömberg, fru Gerda Schlander, fru Anna Mårtensson och fru Elsa Berglund sjöngo de gamla vackra julsångerna. Vid pianot: fröken Margit Högstedt. Fru Helga Sjunnesson läste ett par Björnsons Fortällningar och som avslutning föredrog fröken Signe Wennberg Ester Stålbjergs "Ljusstaken" och Tennysons "Nyårsklockorna".

Karlstadskretsen sammanträdde å Stadskällarens klubblokaler 30 nov. och

1 dec., varvid advokaten Mathilda Staël von Holstein inför ett särdeles entusiastiskt auditorium höll tvenne föreläsningar i nationalekonomi, första kvällen om "Enskilt och offentligt sparande" och den nästa om "Guld och pengar". Föredragshållaren besvarade därtill beredvilligt frågor från åhörarna.

Efter första dagens föreläsning följde tesupé och samkväm, då fröken Thyra Freading kåserade om Caroline Björnson.

Lundakretsen hade den 21 november sitt sista sammanträde för året under ordförandeskap av fru Carola Eklundh. Aftonens program var ägnat ämnet: Hem och skola, och inbjudan hade utfärdats till pedagoger vid stadens samtliga skolor samt till intresserade målsmän utanför föreningen. Inledningsföredraget hölls av överläraren Daniel Rydsjö, varefter en långvarig och givande diskussion vidtog.

Ordföranden avtackade inledare och debattörer och påpekade den starka vilja till gott samförstånd som, trots skärningspunkterna, dock framstod som den bärande och enande linjen i meningsutbytet.

Stockholmskretsens Fredrika-Bremerskola hade sin sedvanliga Luciafest den 10 dec. i Årsta klubblokaler. Lucia bruden och hennes tärnor sjöngo sina Lucia- och julsånger, vid de ljus och blomstersmyckade långa borden sutto gäster bänkade. Sedan studiekommitténs ordförande dr Hanna Rydh uttalat en välkomsthälsning sörjde fru Ellen Appelberg-Collijn med uppläsning av unga diktare och fru Helmi Wegelius-Åsberg med sång för aftonens underhållning.

Svalöfskretsen hade kretsmöte den 18 nov. Friherrinnan E. Mannerheim, Hälsingborg, berättade om sina minnen från Finland under de svåra åren omkring sekelskiftet. Efteråt vidtog samkväm med sång av fröken Greta Håkansson, Felestad.

Den 9 dec. samlades kretsmedlemmarna till Luciafest, varvid föredrag hölls av teol. kand. A. Täckholm, Svalöf, om Nathan Sö-

"Min salong" Institut för vetenskaplig ansiktsvård

Grevgatan 10, 1 tr., Stockholm.

Tel. 794 97. Beställ tid.

Behandling av frostsador, finnar, pormaskar, ådrig hud, vårtor, bruna fläckar etc. Berosolinbehandlingar. MANICURE. MASSAGE. PEDICURE. Beställ tid.

ELSA GJÖRLING-BERGMAN.

Diplomerad från Académie Scientifique de Beauté, Paris.

derblom. Kaffet serverades av Lucior, som också sjöngo några sånger.

Tomelillakretsen hade Luciadagen fest på Stora Hotellet. Fredrikor och deras gäster hälsades välkomna av fröken Sigrid Haker, som även hälsade författarinnan Hertha Odeman välkommen. Fröken Odeman läste sedan en novell ur sin nya bok. Så blev det kaffedrickning och musik av fröken Löfvall. Fru Malin Björnberg sjöng några julsånger till ackompanjemang av fru Camp, varefter fröken Odeman läste ännu en novell. Den lyckade festen avslutades synnerligen stämmingsfullt då Lucia med tio tärnor kom in, under det att fru Björnberg sjöng Adams julsång.

Varbergskretsen anordnade den 7 nov. offentligt föredrag av fru Alice Jeansson, Stockholm, om: "Penningen i familjens liv". Det intressanta och givande föredraget beledsagades av skioptikonbilder och avslutades med filmen "Den råd lyder är vis".

Den 7 dec. samlades kretsmedlemmarna jämte en del gäster i Stadshotellets stora sal till Luciafest. Man bänkade sig vid vackert smyckade långbord till gemytlig samvaro, och för underhållningen sörjdes på mångahanda sätt. Några ungdomar uppförde Topelius' lilla spel "Lucias siffror", och omedelbart därpå kom Lucia själv med sina tärnor, vilka bjödo på kaffe. Unga flickor i nationaldräkter dansade folkdanser, vilket mycket uppskattades. Dessutom förekom sång och högläsning, och till sist vankades det en hel del lustiga julklappar.

Växjöskretsen var den 2 dec. samlad till möte på flickskolan, vars stora sal var vackert klädd med blommor och ljus. Sedan fru Blenda Sylvan hälsat de närvarande, höll fröken Eva Lundgren ett synnerligen intressant föredrag om "Några minnen från Weimar" med förnämliga ljusbilder från den gamla Goethestaden. Senare kommo tio små Lucior med "silverkransar" på håret och ljus i händerna intågande i salen och sjöngo under fröken Sigrid Christersons ledning Luciasången och några julsånger. Fröken Christerson sjöng några tyska sånger och fru Lyberg-Bondesson läste en saga av Andersen. Där-efter serverades tesupé av fyra värdinnor "i uniform", vilka i trevliga rim inbjödo att smaka på anrättningarna. För såväl skolans föreståndarinna, fröken Eva Lundgren, som för de fyra värdinnorna hurrades kraftigt.

Till förmån för kretsens fond för friplats på Drottningens vilohem höll Afrika-forskaren, löjtnant Gösta Moberg, den 6 dec. å läroverkets aula ett intressant offentligt föredrag om "Några månader bland grottfolken i södra Tunisien". —

Östersundskretsen samlades den 25 december å Café Temperance. Aftonen inleddes med ett intressant föredrag av doktor Vilhelm Jacobowsky över ämnet "Bland gångna tiders svenska utvandrare".

Därpå följde tesupé och ett angenämt samkväm, vilket hade en särskilt intim och hemtrevlig prägel, då samtliga kretsmedlemmar medtagit handarbete.

En verklig njutningsdryck får Ni av

Kobbs
Zaryana Té

Obs! Gul etikett

Erhålles överallt i originalförpackningar

å 75 öre, Kr. 1.25, 1.75, 3.50, 6.75 o. s. v.

Tennisstadions

kurser i tennis rekommenderas

Racketens riktiga fattning och de enklaste slagens rätta utförande m. m. får Ni lära Eder. En kurs består av 1 tränare och 3 elever, omfattar 5 timmar och kostar kr. 20 per elev. Bollar och klädskap ingå i priset. Te!. 2306 10.

Ökad förtjänst

för tusentals personer är
RESULTATET av vår mångåriga
framgångsrika verksamhet.

BESTÄNDIG efterfrågan på våra VIKTORIA-STRUMPOR gör, att vi alltjämt utan avbrott kunna utlämna arbete mot garanterad fast taxa till alla, som önska sig ett lätt och välavlönat hemarbete oberoende av bostadsorten.

Några av de förtjänstresultat, som uppnåtts med vår Viktoria-maskin, framgå av följande uttalanden:

H. E. B. i Sthlm d. 23 jan. 1922 skriver: *Förtjänsten ökades från 40—50, ja ibland ända till 60—70 kr. pr vecka, man måste betrakta detta som ett verkligt lyckat resultat i all synnerhet då tiderna äro svåra och något arbete knappt står att anskaffa*

och S. F. i Väddö d. 21 maj 1922: *Kr. 2,750*

har jag förtjänat på den sedan jag köpte den i slutet av nov. 1920 och I. A. i

Spånga d. 10 april 1929: *Vill härmed uttrycka min stora belåtenhet med min Viktoria . . . Kan jag nu förtjäna 5 kr. om dagen*

och så sköta hemmet utom och E. K. i

Bolet d. 12 nov. 1931: *Och jag är glad att jag köpte stickmaskinen av Eder, den har*

gått bra hela tiden, jag har nu haft den i 10 år och jag tackar Hemstickningsaktie-

bolaget Viktoria för den goda hjälpen stick-

maskinen bereder mig och E. B. i Kila-

fors d. 18 nov. 1931: *Min Viktoria är oss en bra hjälp i dessa arbetslöshetstider.*

Insänd i dag kupongen i öppet kuvert. Porto 5 öre.

Hemsticknings A.-B. Victoria

Sveavägen 23. Avd. 2 P. Stockholm

Sänd mig gratis och franco utan förbindelse från min sida prospekt samt broschyren "Vad våra medarbetare säga".

Namn .....

Bostad .....

Postadr. ....

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET. Redaktör: *Margareta von Konow.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postuppl.: 1/1 år kr. 6: 50; 1/2 år kr. 3: 50; 1/4 år kr. 1: 90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och exp.: 48 Klarabergsgat., Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

HULTAFORS

Fysikalisk-Dietisk Kuranstalt
Skodsborgsmetod

Lämplig rekreatiionsort.

1.000 fot över havet.

Alla moderna badformer, elektricitetsbehandl., massage. Vegetarisk och blandad kost. Individuell diet. Överläk.: D:r E. GARBY.

Nedsatta kurpriser $\frac{15}{9} - \frac{1}{2}$.

HELPE N S I O N .

Moderata priser. = Inga drickspengar. = Begär utförl. prospekt.

Postadress: HULTAFORS.

Tel.: Borås 695; Hultafors 16, Rävlanda 68.